

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางของความเจริญในด้านต่างๆ มีอัตราการเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านก่อสร้างมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งอาคารที่อยู่อาศัย บ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ จากข้อมูลส่วนวิจัยเศรษฐกิจ ฝ่ายวิจัย ธนาคารทหารไทย (มหาชน) ปรากฏว่าจำนวนที่อยู่อาศัยที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลปี 2537 มีทั้งสิ้น 171,254 หน่วย เพิ่มขึ้นจากปี 2535 ร้อยละ 58.56 นับเป็นโอกาสที่ทำให้คนงานก่อสร้างจากต่างจังหวัดในภาคต่างๆของประเทศเข้ามาหางานทำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมก่อสร้างในประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการก่อสร้างอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เทคโนโลยีใหม่ๆและเครื่องจักรอุปกรณ์ก่อสร้างต่างๆ การพัฒนาและปรับปรุงอย่างรวดเร็ว ทำให้ระยะเวลาก่อสร้างอาคารต่างๆเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว สามารถควบคุมและกำหนดระยะเวลาการก่อสร้างแล้วเสร็จได้อย่างแน่นอน อาคารหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆมีรูปแบบสวยงาม แต่มีสิ่งหนึ่งที่ไม่ได้พัฒนาควบคู่ตามไปด้วยกับอุตสาหกรรมก่อสร้างก็คือ สภาพความเป็นอยู่ของคนงานก่อสร้าง บ้านพักอาศัยของคนงานเป็นอย่างไรเมื่อก่อน ในปัจจุบันก็ยังมีสภาพเหมือนเดิม ความเป็นอยู่ในบริเวณที่พักยังล้าหลัง คุณภาพชีวิตและการอยู่อาศัยยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มคนจนเมืองอื่นๆแล้ว คนงานก่อสร้างอยู่ในกลุ่มที่มีสภาพอยู่อาศัยที่ย่ำแย่ที่สุด ทั้งที่อุตสาหกรรมยังต้องพึ่งพาแรงงานก่อสร้างเหล่านี้อยู่ ทำให้คนงานก่อสร้างบางคนยังไม่สามารถซื้อเป็นอาชีพได้ จะเห็นได้จากนอกฤดูการทำนา ชาวนาชาวจังหวัดต่างๆจะมาหางานก่อสร้างทำในกรุงเทพฯ โดยทำงานก่อสร้างสลับกับอาชีพทางเกษตรกรรม การยกสภาพความเป็นอยู่ของคนงานก่อสร้าง จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไข ทั้งหน่วยงานของรัฐหรือการสนับสนุนภาคเอกชน เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนงานเหล่านี้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไม่มากนักน้อย ซึ่งจะส่งผลไม่ทางตรงหรือทางอ้อมให้กับอุตสาหกรรมก่อสร้างในประเทศไทย

ตารางที่ 1. จำนวนที่อยู่อาศัยที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
ปี 2533-กันยายน 2538 (หน่วย)

	2533	2534	2535	2536	2537	2538*
จำนวนที่เพิ่ม	102,335	129,688	108,001	134,086	171,254	131,253
อัตราการขยายตัว	27.9	26.7	-16.7	-10.5	27.7	-3.6

* ประมาณการจากตัวเลขจริงถึงเดือน กันยายน.

ที่มา: รอส.

ตารางที่ 2. อัตราการขยายตัวเศรษฐกิจส่วนรวมในประเทศไทย

	2535	2536	2537	2538
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	7.9	8.2	8.4	
การเกษตร	4.2	-1.7	3.2	0.0
อุตสาหกรรม	11.3	11.5	11.5	
ก่อสร้าง	5.1	8.2	7.9	

ที่มา: กองวิเคราะห์และประมาณการเศรษฐกิจ สศท.

คนงานก่อสร้างจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงนอกฤดูเก็บเกี่ยว ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,755,300 คน ในปี 2536 ประมาณว่าเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนมากกว่า 2 แสนคน ซึ่งส่วนใหญ่อพยพย้ายมาจากต่างจังหวัด เนื่องจากภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วม ต้องมาหางานทำที่กรุงเทพฯ และในขณะที่คนงานเหล่านี้สร้างความเจริญรุ่งเรือง ความโอ่อ่า และความทันสมัยในรูปของสิ่งก่อสร้างต่างๆให้กับกรุงเทพฯ แต่สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนงานก่อสร้างเหล่านี้และครอบครัว กลับมีสภาพที่อ้าแอ่ อาศัยอยู่ในห้องที่มีพื้นที่แคบมาก มีฝ้าห้องแฉะหลังคาเป็นวัสดุสังกะสีที่ดูความร้อน ในตอนกลางวันไม่สามารถพักผ่อนได้เลยทำงานอย่างหามรุ่งหามค่ำ และต้องมีชีวิตที่เร่ร่อนย้ายแหล่งที่อยู่ไปเรื่อยๆเมื่องานในแหล่งก่อสร้างเสร็จสิ้นลง ทำให้ที่อยู่อาศัยต้องทำแบบชั่วคราวและใช้วัสดุราคาถูก และมีผลสะท้อนไปถึงคุณภาพของคนงานก่อสร้างที่ต้องอพยพตามมาด้วย สิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนทำให้คนงานก่อสร้างเป็นกลุ่มคนจนเมืองที่มีภาวะความเป็นอยู่ที่แย่ที่สุดในกลุ่มคนจนเมืองอื่นๆ ที่ต้องการความเอาใจใส่จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ซึ่งได้คะแนนบุคคลเหล่านี้ค่อนข้างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะแผนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลปีที่ 7 ด้านการกระจายรายได้และความเป็นอยู่ว่าจะต้องเอาใจใส่และให้ความสำคัญต่อแรงงานก่อสร้างอย่างใกล้ชิด

ลักษณะงานก่อสร้างโดยทั่วไปจะแบ่งขนาดของงานก่อสร้างเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งลักษณะงานก่อสร้างขนาดใหญ่จะเป็นงานของโครงการใหญ่ที่มีรัฐเป็นส่วนเกี่ยวข้องหรือเอกชนที่เป็นรูปของบริษัทเป็นเจ้าของโครงการ โดยคนงานของงานก่อสร้างขนาดใหญ่จะได้รับความเป็นธรรมทั้งความเป็นอยู่ รายได้ การบริการขั้นพื้นฐานอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นคนงานก่อสร้างขนาดเล็ก และขนาดกลางของผู้รับเหมารายย่อยจะไม่ได้รับการเหลียวแลเท่าที่ควร จากประวัติสำรวจของคุณเน็กนิษฐ์ ไชยสุดและคณะ เรื่อง "ปัญหาความต้องการและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสหภาพแรงงานสำหรับผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ปี 2532 พบว่ามากกว่าร้อยละ 90 ของตัวอย่างที่สัมภาษณ์จะมีห้องพักเพียงห้องเดียว มีลักษณะแคบ ต้องแออัดกันอยู่หลายคน

อาชีพคนงานก่อสร้างสามารถจำแนกออกเป็นทั้ง ช่างฝีมือได้แก่ ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเหล็ก และช่างไร้ฝีมือได้แก่ กรรมกรก่อสร้าง บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นบุคคลที่ควรได้รับความสนใจเนื่องจาก

1. เป็นกลุ่มคนที่ยังคือโอกาสทางสังคม ในการรับบริการสาธารณสุขโลก สาธารณูปการจากรัฐ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมด้านรายได้ ด้านสวัสดิการสังคม และการบริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน

การจัดการบริการสังคม ประกอบด้วย

1.1 ที่อยู่อาศัย ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของแรงงานก่อสร้างที่เป็นกลุ่มหนึ่งของคนจนเมือง เนื่องจากมีการอพยพแรงงานจากชนบทสู่เมือง ทำให้เกิดภาวะที่ไม่มั่นคงในสิทธิของการอยู่อาศัย ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงและย้ายถิ่นที่อยู่ไปตามแหล่งงานก่อสร้างตลอดเวลา

1.2 ด้านสุขภาพอนามัย การอนามัยพื้นฐานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มคนจนเมือง โดยเน้นที่การป้องกันมากกว่าการรักษา

1.3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของคนจนเมือง ในขณะที่คนจนเมืองประสบปัญหาการว่างงาน และการเอาเปรียบจากนายจ้างด้านค่าจ้าง การทำงานต่ำกว่าระดับและมีรายได้น้อย การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของอาชีพเดิม จะทำให้เกิดการพัฒนาสถานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มเป้าหมายและการให้การศึกษาจะมีผลต่อการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย และความเป็นอยู่ด้วย

2. เป็นกลุ่มคนที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและเกิดอุบัติเหตุ เนื่องจากแรงงานก่อสร้างประกอบอาชีพและเกี่ยวข้องกับการทำงานของสิ่งปลูกสร้างที่ยังไม่มั่นคงถาวรในขณะที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง เสี่ยงต่อการตกนังร้าน เสี่ยงต่อการใช้เครื่องมือก่อสร้าง และอาศัยการอยู่อย่างแออัดยัดเยียดและไม่ถูกสุขลักษณะ

3. คนงานก่อสร้างเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ด้านการก่อสร้างและช่วยให้ชีวิตการดำรงอยู่ด้านที่อยู่อาศัยของประชากรของประเทศมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในสังคม

4. การประกอบอาชีพของคนงานเป็นเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญ ทำให้เกิดรายได้ มีเงินทุนหมุนเวียน มีการสร้างงานและเงิน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาของคนงานก่อสร้าง เป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย เพื่อหาข้อเท็จจริงและสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันในการที่จะนำเสนอ และเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนงานก่อสร้างให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันของแรงงานก่อสร้างที่พักอาศัยอยู่ในบริเวณสถานที่ก่อสร้างขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งมีการย้ายถิ่นฐานตลอดเวลา
2. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแรงงาน
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการพักอาศัยในบริเวณก่อสร้างของแรงงาน
4. เพื่อสรุปปัญหาในเรื่องที่พักอาศัยของแรงงานและการจัดการด้านที่อยู่อาศัยของแรงงานก่อสร้างให้สัมพันธ์กับการดำเนินงานก่อสร้างของผู้รับเหมารายย่อย
5. เพื่อนำเสนอแนะแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยหรือพัฒนาปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมของแรงงานก่อสร้าง

ขอบเขตในการวิจัย

สำรวจและศึกษาทั้งข้อมูลต่างๆขั้นพื้นฐาน และสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของแรงงานก่อสร้างซึ่งยังไม่มีผู้ใดให้ความสนใจและศึกษาอย่างกว้างขวางเท่าใดนัก โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากร ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ข้อมูลด้านที่อยู่อาศัย ข้อมูลด้านสภาพปัญหาของการพักอาศัย และการจัดการที่อยู่อาศัยของแรงงานให้สัมพันธ์กับการวางแผนงานหรือการทำงานก่อสร้างของผู้รับเหมารายย่อย

โดยศึกษาเฉพาะแรงงานก่อสร้างที่เป็นลูกจ้างของผู้รับเหมารายย่อย และอาศัยอยู่ในบ้านพักแรงงานที่ผู้รับเหมาจัดหาให้บริเวณสถานที่ก่อสร้างของสถานประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่รวมไปถึงแรงงานก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ของบริษัทเอกชนหรือขึ้นอยู่กับหน่วยงานของรัฐบาล เนื่องจากแรงงานเหล่านี้จะมีความเป็นอยู่ดีกว่าทั้งสวัสดิภาพและสวัสดิการต่างๆ

คำจำกัดความ

1. การศึกษาความเป็นอยู่ หมายถึง การศึกษาการดำรงชีวิตในสภาพปัจจุบัน และข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม การอยู่อาศัยและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นบริเวณหน่วยงานก่อสร้าง

2. คนงานก่อสร้าง หมายถึง บุคคลที่ทำงานให้กับผู้ว่าจ้างหรือผู้รับเหมาก่อสร้างที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน รายบัญชี รายเดือน เพื่อทำการก่อสร้างสิ่งต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงเพศ อายุ และอาศัยอยู่ในบริเวณก่อสร้าง ได้แก่ ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเหล็ก กรรมกร

3. ผู้รับเหมารายย่อย หมายถึง ผู้ว่าจ้างคนงานก่อสร้างโดยตรง ให้ทำการก่อสร้างสิ่งต่างๆ โดยผู้รับเหมาไม่ใช่ในรูปของบริษัท หรือหน่วยงานก่อสร้างของรัฐบาล

* 4. ก่อสร้างขนาดเล็ก หมายถึง สิ่งก่อสร้างอาคารที่หักอาศัยที่ใช้แรงงานก่อสร้างจำนวนน้อยไม่เกิน 50 คน และมูลค่างานก่อสร้างไม่เกินสิบล้านบาท ได้แก่ บ้านที่ถูกหักตั้งเคี้ยวต่อเติมอาคาร เป็นต้น

5. ก่อสร้างขนาดกลาง หมายถึง สิ่งก่อสร้างอาคารที่หักอาศัยที่ใช้แรงงานมากกว่า 50 คนขึ้นไป และมูลค่างานก่อสร้างมากกว่า 10 ล้านบาท ได้แก่ หมู่บ้านจัดสรร ทาวน์เฮ้าส์ อาคารพาณิชย์ คอนโดเนียม อพาร์ทเมนท์ และภัตตาคาร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป การดำรงชีวิต ข้อมูลเบื้องต้นสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการประกอบอาชีพ และปัญหาต่างๆที่ประสบอยู่ในบริเวณสถานที่ก่อสร้าง

2. ผลการศึกษาข้อมูลสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการให้ความช่วยเหลือแก่คนงานก่อสร้างของนายจ้างหรือผู้ประกอบการอื่นๆ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

3. เป็นแนวทาง ในการจัดหาที่อยู่อาศัย หรือการพัฒนาและปรับปรุงที่อยู่อาศัยของคนงานก่อสร้าง เติมให้นายจ้างหรือผู้ประกอบการ และหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

.....